

HER ÇOCUK BİR DÜNYA PROJESİ

2019

FAALİYET RAPORU ve SAHA ARAŞTIRMALARI

PROJE ORTAKLARI

Kadir DURAK

Durak Fındık San. ve Tic. A.Ş.
Yönetim Kurulu Üyesi

İKİZCE Kaymakamlığı

PROJE EKİBİ

PROJE KOORDİNATÖRÜ

Vedat MACİT

YAZARLAR

Tuğba KONTAŞ AZAKLI
Serdar MACİT
Mehmet AZAKLI
Özkan YALÇIN
Jora Gizem KAYAALP
Şule AYDINA

EMEĞİ GEÇENLER

Damlanur PIÇAK
Süleyman KARAMAN
İrem ESEN
Emine ELÇİM
Meryem YAZICI

TASARIM-DİZGİ

Bülent USTAOĞLU

Bu proje
Durak Fındık San. ve Tic. A.Ş.
ve İkizce Kaymakamlığı
ortaklığında gerçekleştirilmiştir.

Vedat MACİT

ISBN: 978-625-400-177-2

1.BASKI: 250 Adet

Haziran 2020, SAMSUN

Vedat MACİT

DURAK FINDIK SAN. VE TİC. A.Ş.

+90 532 513 24 40

v.macit@durakfindik.com.tr

0362 431 1 444

Hacıbey Ceylandag - Sn: 16281
Pazar Mahallesi Necati Efendi Sokak
No.47 55020 - İlkadım/SAMSUN
ceylanofsetsamsun@gmail.com
www.ceylanofset.com.tr

ÖNSÖZ **04**

GİRİŞ

Her Çocuk Bir Dünya Projesi Hakkında **06**

1. 2019 YILI SAHA ZİYARETLERİ

1.1. Mart 2019 Saha Ziyareti **10**

1.2. Kasım 2019 Saha Ziyareti **16**

2. YAZ OKULU HAZIRLIKLARI

2.1. Eğitici Eğitimi **22**

2.2. Köy Sorumluları Eğitimi **23**

2.3. Çiftçi Eğitimleri **24**

2.4. Mevsimlik Tarım İşçisi Eğitimleri **25**

3. YAZ OKULU FAALİYETLERİ

3.1. Yaz Okuluna Katılan Çocuklara Ait
Demografik Bilgiler **28**

3.2. Eğitim Müfredatı **29**

3.2.1. Okul Öncesi Eğitim **30**

3.2.2. Türkçe ve Okuma Yazma **31**

3.2.3. Matematik **32**

3.2.4. Fen Bilimleri **33**

3.2.5. Beden Eğitimi/ El sanatları/ Serbest Etkinlik **34**

3.3. Mevsimlik Tarım İşçisi Ebeveyn Eğitimleri **36**

3.4. Beslenme Programı **38**

3.5. Sağlık Taraması **39**

3.6. Gezi Programları **40**

3.7. Gastro Art Çikolata Yapma Atölyesi **41**

4. ÇOCUKLARIN GELİŞİMSEL DEĞERLENDİRMELERİ

4.1. Vücut Kitle İndeksi Percentil
Değerlerindeki Gelişim **44**

5. SONUÇ **48**

Kadir DURAK

Durak Fındık San. ve Tic. A.Ş.
Yönetim Kurulu Üyesi

Geçtiğimiz yıl “Her Çocuk Bir Dünya” isimli, fındık tarımında çocuk işçiliğinin önlenmesi için başlattığımız projemizi bu yılda devam ettirerek, firmamızın sürdürülebilirlik alanında uygulamakta olduğu bir program haline getirdik.

Programın birinci yılında yapmış olduğumuz çalışmaların, çocukların üzerinde ne kadar etkili, verimli ve başarılı olduğunu gördüğümüz an, bu doğrultuda yaptığımız faaliyetleri geliştirerek farkındalık yaratmaya devam etme kararı aldık.

Her Çocuk Bir Dünya programımızın ikinci yılında hazırladığımız raporu, sahada yapmış olduğumuz çalışmalar neticesinde kamuoyuna ve diğer sektör temsilcilerine ışık tutması için objektif olarak hazırladık.

Durak Fındık ailesi olarak geçmişten geleceğe güvenle bakabilmek adına bu günün küçükleri ve yarının büyükleri olacak çocuklarımız için üzerimize düşen görevi sürdürülebilir anlamda sosyal uygulamalar programımızla geliştirmek istiyoruz.

Son olarak sahadaki ortağımız İkizce Kaymakamlığı'na ve gecesini gündüzüne katıp programı yürüten proje ekibimize sonsuz teşekkür ederim.

 Durak
HAZELNUTS

Geçmişten Geleceğe Güvenle...

HER ÇOCUK BİR DÜNYA PROJESİ HAKKINDA

Bilindiği gibi dünya üzerinde yaklaşık 152 milyon çocuk işçi olduğu tahmin edilmektedir. Bu çocuk işçilerin 73 milyonu ağır ve tehlikeli işlerde çalışmaktadır. 4.3 milyon çocuğun ise zorla çalıştırıldığı düşünülmektedir. Mevsimlik tarımda çocuk işçiliği, çocuk işçiliğinin en kötü ve tehlikeli biçimlerinden biridir. Türkiye’de Mevsimlik tarım içinde yoğun olarak gezici tarım işçileri çalışmaktadır. Gezici mevsimlik tarım işçileri yalnızca kendileri değil tüm aileleriyle birlikte yaşadıkları şehirlerden ayrılmakta ve uzun bir göç yolu boyunca (yaklaşık 4-6 aylık süreçte) farklı ürünlerde ve şehirlerde çalışmaktadır. Mevsimlik tarım göçü olarak adlandırılan bu uzun yolculuk yalnızca çocukların çalışmasına neden olmakla kalmamakta aynı zamanda eğitim, sağlık gibi en temel haklarına erişmelerini kısıtlamaktadır. Göçe katılan tüm çocuklar oldukça zor ve tehlikeli koşullarda yaşamaktadır. Bu durum çocukların gelişimleri ve iyi olma hallerini önemli ölçüde etkilemektedir.

Mevsimlik tarım göçü çocuk işçiliğini içine alan oldukça kapsamlı ve karmaşık bir sorundur. Mevsimlik tarım göçüne katılan ailelerin ve bilhassa çocukların yaşam koşullarının iyileştirilmesine yönelik 2012 yılından bu yana yürütülen çalışmalarla önemli adımlar atılmıştır. Bu çalışmaların en yoğun yürütüldüğü illerden biri Ordu ilidir. Dünya fındık üretiminin %25’i, Türkiye’deki fındık üretiminin ise %35’i Ordu ili tarafından karşılanmaktadır. 2012 yılından bu yana hem kamu hem de özel sektör ve sivil toplum kuruluşları tarafından yürütülen çalış-

malarla çocuk işçiliği önemli ölçüde azaltılmıştır. Bununla birlikte mevsimlik tarım göçüne katılan çocukların yaşam koşullarının iyileştirilmesi ve eğitime erişimi konusu hali hazırda çaba harcanması gereken bir alandır.

1965 yılında Ordu ilinde bir aile şirketi olarak kurulan Durak Fındık San. ve Tic. A.Ş., bugün Türkiye’nin en büyük yerli ihracat şirketlerinden biridir. Durak Fındık San. ve Tic. A.Ş. 2013 yılından bu yana çeşitli kurum ve kuruluşlarla ortaklık kurarak

fındık tarımında çocuk işçiliği ile mücadele etmektedir. Bunlar arasında farkındalık artırıcı yarışmalar, üretici eğitimleri, 19 ilçeye fındık toplama makinası dağıtımı gibi birçok etkinlik yer almaktadır. Durak Fındık San. ve Tic. A.Ş. 2018 yılından bu yana ise fındık tarımında çocuk işçiliğinin önlenmesi amacıyla İkizce Kaymakamlığı ortaklığında Ordu İli İkizce İlçesinde Her Çocuk Bir Dünya

Programını yürütmektedir.

Her Çocuk Bir Dünya Programı mevsimlik tarım göçü ile fındık hasadına katılan ailelerin gerek göç yolu boyunca gerekse yaşadıkları şehirlerde izlenmesini ve göç ile fındık hasadına katılan ailelerin çalışma ve yaşam koşullarının iyileştirilerek çocuklarının ise gelişimsel olarak desteklenmesini hedeflemektedir.

Programın en önemli hedeflerinden biri ise gerek yerelde çiftçilik yapan ailelerde gerekse göçle gelen mevsimlik tarım işçisi ailelerde çocuk işçiliği konusunda farkındalık oluşturmaktır.

Bu farkındalık çalışmalarını özellikle kadın çiftçiler ve kadın işçilerle yürütülmektedir. Yapılan araştırmalar ve saha gözlemleri anne eğitiminin çocuk işçiliği konusunda önemli bir değişken olduğunu göstermektedir.

2 yıldır devam etmekte olan programın yerel ayağında; çiftçi eğitimleri ve köy sorumluları (muhtar) eğitimleri yer almaktadır. Bununla birlikte program hasat döneminde; tarım aracısı eğitimleri, mevsimlik tarım işçisi eğitimleri, mevsimlik tarım işçisi ebeveynler için aile eğitimleri, yaz okulu, beslenme, sağlık taraması ve bakım hizmetlerini içermektedir. Yaz okulu programına dahil olan çocuklar düzenli sağlık kontrollerinden geçmekte, gelişimsel durumları belirlenmekte ve gelişimine uygun oyun temelli müfredat ile desteklenmektedir. 5-15 yaş arası çocukları kapsayan bu program ile iki yılda 250'nin üzerinde çocuk desteklenmiştir. 1500'ün üzerinde çiftçi ve 500'ün üzerinde aileye ulaşılmıştır.

Her Çocuk Bir Dünya programına katılan çocuklar ve aileler ana dillerini konuşan yardımcı personeller aracılığı ile desteklenmektedirler. Program bir yandan çocukların Türkçe dil becerilerini destekleyerek akademik başarılarının artmasını hedeflerken diğer yandan ana dilleri olan Kürtçe ile de destekleyerek kendilerini rahat biçimde ifade etmelerini sağlamaktadır. Programda yapılan değerlendirmeler çocukların boy kilo gibi persentil değerlerini, bilişsel, sosyal ve duygusal, dil ve psikomotor becerilerini değerlendirmektedir. 2018 yılında yapılan değerlendirmeler, 30 gün-

lük bir programın dahi çocukların gelişimleri üzerinde pozitif bir etki yarattığını göstermiştir. Süre kısıtlı olsa da yapılacak çalışmaların ne denli kritik olduğunu göstermesi bakımından oldukça anlamlı bir sonuçtur. Programa katılan çocuklar yalnızca Ordu iline geldiklerinde değil aynı zamanda yaşadıkları şehirler olan Urfa, Diyarbakır, Mardin gibi illerde de izlenmektedir. Yoğun olarak Urfa ilinden gelen mevsimlik tarım işçisi ailelere senede iki kez ev ziyareti yapılmaktadır. Bunlardan ilki göç dönüşü olan Kasım-Aralık aylarında diğeri ise Mart ayında gerçekleştirilmektedir. Böylelikle çocukların memleketlerindeki yaşam koşulları ve okula devam durumları da değerlendirilmektedir.

Program sırasında karşılaşılan güçlükler paydaş kurumlarla paylaşılmakta ve saha ekibi sürekli bir kapasite geliştirme sürecinde yer almaktadır. Böylece canlı ve sahanın sorunlarına çözüm olabilecek yeni araçlarla her yıl güçlenerek sahaya çıkmaktadır.

Örneğin 2018 yılında tarım aracıları ile yaşanan sorunlar nedeniyle Rainforest ve Unicef ile işbirliği kurularak saha ekibinin tarım aracıları eğitici eğitimi almaları sağlanmıştır.

Her Çocuk Bir Dünya programını güçlü kılan oldukça fazla yön bulunmaktadır. Bunlar; çocuk merkezli, oyun temelli, kapsayıcı ve bütüncül bir program olmasıdır. Proje ekibinin uzman öğretmen ve çocuk gelişimcilerden oluşması da oldukça önemli bir farktır. Düzenli aralıklarla yapılan izleme değerlendirme ve raporlandırmalar ise hem programı güçlü kılmakta hem de sürdürülebilirliği sağlamaktadır.

*Her çocuk
bir dünya
ve
her çocuğun
dünyasında
bir "kadın"
vardır...*

ORDU - İKİZCE
BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ
İKİZCE ANADOLU İMAM HATİP LİSESİ

FINDIK TARIMINDA
ÇOCUK İŞÇİLİĞİ İLE
MÜCADELE PROGRAMINA
HOŞGELDİNİZ

Durak

• 2019 YILI SAHA ZİYARETLERİ •

1.

1. 2019 Yılı Saha Ziyaretleri

Mevsimlik tarım göçü ile Ordu iline gelerek Her Çocuk Bir Dünya Programımıza dahil olan çocukların yaşadıkları şehirlerdeki durumlarının kendi yerlerinde gözlemlenmesi ve okula devam durumlarının izlenmesi amacıyla 2019 yılı içinde 2 kez saha ziyareti gerçekleştirilmiştir. Aşağıda bu ziyaretlerden edinilen gözlemlere ve görsellere yer verilmiştir. Ziyaretler saha çalışanlarının bir yandan çocuklar

ve ailelerinin yaşam deneyimlerine anlayış geliştirilmesi bir yandan ise çocukları incelerken kör kalınan noktaları aydınlatmak, aile yaşantılarını, mevcut durumlarını yakından incelemek amacıyla gerçekleştirilmiştir.

Saha ziyaretleri ile çocukların okul terki ve çocuk işçiliği riskinin değerlendirilmesi ve ailelerle program arasındaki güven ilişkisinin pekişmesi sağlanarak programa devamlılığını arttırmak amaçlanmıştır.

1.1. 2019 Mart Ayı Urfa Saha Ziyareti

2019 yılı Mart ayında 2018 yılı program katılımcısı olan mevsimlik tarım işçisi aileler ve çocuklarının yaşadıkları şehir olan Şanlıurfa'daki evlerine gidilerek ziyaretlerde bulunulmuştur. Bu kapsamında toplamda 6 hane ziyareti gerçekleştirilmiştir. Bu hanelerin Demografik özellikleri aşağıdaki tabloda belirtilmiştir.

Hane Kod	Hane Halkı Sayısı	Çocuk Sayısı	SosyoEkonomik Düzey	Ev Durumu	Aile Yapısı
Hane 1	8	6	Düşük	Kendi	Çekirdek
Hane 2	6	9	Çok Düşük	Kira	Çekirdek
Hane 3	7	3	Çok Düşük	Kira	Geniş
Hane 4	7	5	Orta	Kira	Çekirdek
Hane 5	9	7	Çok Düşük	Kira	Çekirdek
Hane 6	18	15	İyi	Kendi	Geniş

Tablo 1.
Ailelerin Demografik Bilgileri
(Mart-2019)

Hane Kod	Anne Meslek	Baba Meslek	Anne Eğitim	Baba Eğitim
Hane 1	Mevsimlik Tarım	Geçici işler/Mevsimlik Tarım	Hiç Okula Gitmemiş	İlkokul Mezunu
Hane 2	Mevsimlik Tarım	Mevsimlik Tarım	Hiç Okula Gitmemiş	Hiç Okula Gitmemiş
Hane 3	Mevsimlik Tarım	Mevsimlik Tarım	İlkokul 4	İlkokul Mezunu
Hane 4	Ev Hanımı	Elektirikçi	Hiç Okula Gitmemiş	İlkokul Mezunu
Hane 5	Mevsimlik Tarım	Mevsimlik Tarım	Hiç Okula Gitmemiş	Hiç Okula Gitmemiş
Hane 6	Mevsimlik Tarım	Şoför/Mevsimlik Tarım	Hiç Okula Gitmemiş	İlkokul Mezunu

Tablo 2.
Anne Babaların Demografik Bilgileri
(Mart-2019)

1.1. 2019 Mart Ayı Urfa Saha Ziyareti

Ailelerin çoğu sosyoekonomik açıdan düşük ve çok düşük seviyede olduklarından kirada oturmaktadırlar. Hiçbir ailenin kendine ait toprağı olmadığı, kalıcı işlerinin olmadığı ve bu nedenle mevsimlik tarım işine gittikleri görülmüştür.

Gözlem; “Şanlıurfa'nın Eyyubiye bölgesinde kiralarn yıllık olarak ödendiğini öğrendik. Yılın yarısında çalışan aileler diğer yarısında ise geçimlerini kazandıkları paralarla, ya da borçla sağlıyorlar. Çeşitli işler yapanlar varsa da bu işlerin kalıcı işler

olmadığı belirlenmiştir.”

Geçim sıkıntısı yaşayan aileler mevsimlik tarım göçünün dışında, kalıcı göçü bir çözüm olarak düşünmektedir.

Hane 1; Gözlem, “Anne ve baba ile konuştuğumuzda iş imkânı olmadığı için artık Urfa'da yaşamak istemediklerini, imkanları olduğunda farklı bir şehre göç edeceklerini ve bunun çocukları için daha iyi olacağını belirttiler.”

Hane 2; “Aile oldukça küçük tek odalı, mutfağı dışarıda ve üzeri açık olan bir evde oturmaktaydı. Mevsimlik tarımdan başka bir iş yapmadıklarından anne baba tarım işi dışındaki zamanlarda evde oturmaktaydı.”

Şanlıurfa'nın misafirperverlik kültürü gözlem notları ile de belirtilmiştir.

Gözlem; “Evlere gittiğimizde önceden haberleri oldukları için çok fazla hazırlık yapmışlardı. Her evde yiyecek ve çay ikram edildi. İkramın geri çevrilmesinin ya da yemek yemeden bir evden kalkılmasının uygun olmayacağı her evde vurgulandı... Program katılımcısı olan çocuklar en güzel kıyafetlerini giyinerek bizi karşıladılar. Çocuklar bize çizdikleri resimleri hediye ettiler. Ordu'da en zor şartlarda yaşamak zorunda kalan ailelerin bu özen ve alçak gönüllükleri bizi duygulandırdı”

1.1. 2019 Mart Ayı Urfa Saha Ziyareti

ÇOCUK İŞÇİLİĞİ

Hane Kod	Çocuk İşçiliği Riski Olan Çocuk Sayısı		Çocuk İşçi Sayısı	
	Kız	Oğlan	Kız	Oğlan
Hane 1	1	1	1	1
Hane 2	2	2	1	2
Hane 3	-	-	-	-
Hane 4	-	1	1	2
Hane 5	1	1	1	1
Hane 6	*	*	*	*

*Hane 6'da 18 yaş altında 2 çocuk bulunmakta biri çalışmayacak kadar küçük diğeri ise programın katılımcısı olan özel gereksinimli bir çocuktur. Bu iki çocuk çalışmamaktadır. Ancak 18 yaş üstü olan diğ er çocukların çocukluk dönemlerinde çalıştıkları belirtilmiştir.

Tablo 3.

Çocuk İşçiliği Riski Olan ve Çocuk İşçi Olan Haneler

Tablo incelendiğinde neredeyse her evde hem çocuk işçi hem de çocuk işçiliği riski olan çocuk bulunduğu görülmektedir. Risk altındaki çocuklar henüz çalışmayan ama büyüdüğünde çalışma ihtimali olduğu düşünülen çocuklardır. Gözlem ve görüşme sonuçları analiz edildiğinde çocukların çalışıp çalışmama durumlarını belirleyen iki temel aile görüşü ortaya çıkmıştır.

Bunlar;

- 1) Çocuğun yaşı ve beden yapısı
- 2) İşin niteliği-zorluk/kolaylık

Aşağıda bu görüşü destekleyen anne ifadelerine yer verilmiştir. Görüşme yapılan annelerden biri (A2) çocuğun çalışması için çocuğun fiziksel görünümünü temel kıstas olarak ifade etmiştir.

A1 "Bizim çocuklar işte büyükleri çalışıyor küçükleri çalışmıyor.

Çalışanlar 18, 15, 13 yaşında...Okula devam ediyorlar şu anda."

A2 'Büyüdü, serpildi tamamdır'

Hane 1; 7 yaş kız çocuk, 'Çapa yaptım (annelere yardım ediyordum) Soğan zor değil, şeker pancarı zor büyü'

Hane 2; Gözlem, Sobanın hemen yanında battaniyeye sarılı yatan büyük oğulları (lise çağlarında ve okulu terk etmiş) işten gelmiş ve yorgunmuş. Evde başka oda olmadığı için orada yatıyordu. Ailesi boya yapmaya gittiğini ama parasını alamadığını söyledi.

Çocukların ifadeleri incelendiğinde 7 yaşındaki bir çocuğun bile ailesine yardım ederek çalışmaya katıldığı görülmektedir. Ailelerin işin zorluğuna göre çocuklara tarlalarda görev verdiği görülmektedir. Ziyaretler sırasında halen pamuk hasadına giden ya da farklı geçici işlere çalışan 18 yaş altı çocuklar olduğu gözlemlenmiştir.

1.1. 2019 Mart Ayı Urfa Saha Ziyareti

EĞİTİME BAKIŞ

Hane Kod	Okul Öncesi Eğitim Alan Çocuk Sayısı	Okul Terki Olan Çocuk Sayısı	
		Kız	Oğlan
Hane 1	5/6	1	-
Hane 2	0/9	1	2
Hane 3	0/3	-	-
Hane 4	4/5	-	2
Hane 5	0/7	1	1
Hane 6	0/15	2	1

Tablo 4.

Okul Öncesi Eğitim Alan ve Okul Terki Olan Çocuk Sayıları

A5; "...paralı gitmiyorlar, ana sınıfı parayla... gittim dedim 300 milyon kayıt parası istediler. Para yok"

A1 okul öncesi eğitime dair görüşleri; "Valla okuldan önce hani herhangi bir kuran kursu olsun başka bir şey olsun biz çocuklarımızı göndeririz yani. Urfa'da vardı kuran kursu gibi bir yer camide medrese gibi bir yer oyuncaklar vardı. küçük 5 yaşına kadar küçük kızlara kuran okutuyorlardı. Ne güzel yani başlan örtülü kuranı çözüyorlardı okula başlamadan."

Hane 5; Gözlem, "5 yaşındaki Ö. bu yıl anasınına gitmesi gerekirken gitmek istememiş bunun sebebini orada bulunduğumuz süre içerisinde anladık. Ö. orada bulunduğumuz zaman içinde gözünü bir saniye dahi televizyondan ayırmadı. TV bağımlılığı okulun önüne geçmiş maalesef. Buradaki okula değil bizim proje okulumuza gitmek istediğini söylemiş ailesine."

Zorunlu eğitim çağındaki çocuklarının bile eğitime erişimlerinin güç olduğu mevsimlik tarım işçisi ailelerde okul öncesi eğitime bakış eğitim masrafları sebebiyle olumsuz olarak gözlemlenmiştir. Ayrıca son zamanlarda sayılan giderek artan kuran eğitimi verilen okul öncesi eğitim sınıflarının hem parasız olması hem de kuran öğretmesi sebebiyle mevsimlik tarım işçisi ailelerin daha fazla ilgisini çektiği görülmektedir.

Ziyaret edilen evlerdeki çocuklardan yalnızca %20 'sinin okul öncesi eğitim alabildiği, çoğu evde hiçbir çocuğun okul öncesi eğitim alamadığı belirlenmiştir. Tablo 4.'de hanelerde okul öncesi eğitim alan çocuk sayılarına yer verilmiştir. Her evde en az bir okul terki olan çocuk olduğu saptanmıştır.

Ziyaret edilen hanelerde özel gereksinimi olan çocuklar olduğu ve herhangi bir özel eğitim hizmetin-

1.1. 2019 Mart Ayı Urfa Saha Ziyareti

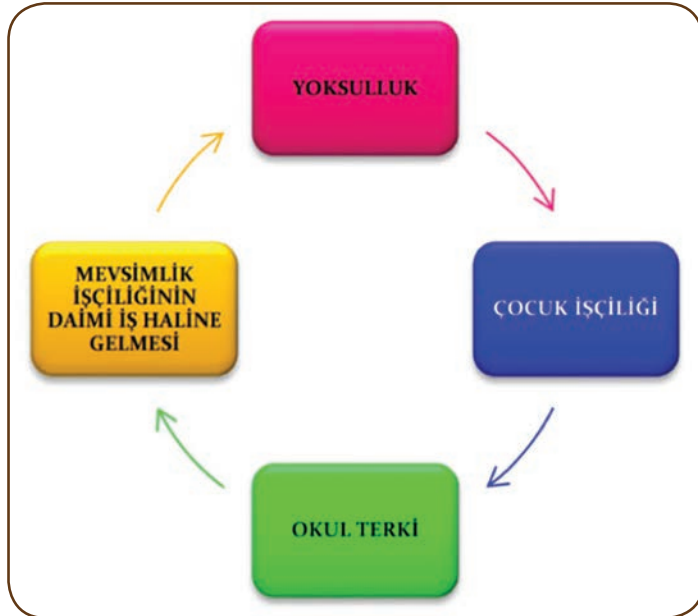

den yararlanmadıkları buna rağmen tıbbi olmayan birtakım yöntemlerle çocuklarını tedavi ettirmeye çalıştıkları belirlenmiştir.

Araştırma sonucunda mevcut yaşam koşulları ve yoksulluğun çocuk işçiliğine neden olduğu, çocuğun iş gücüne katılmasının eğitime erişimi azaltarak okul terklerine neden olduğu ve bunun sonucu olarak mevsimlik tarım işçiliğinin daimi iş haline geldiği ve bu örüntünün bir kültürel bir norm olarak benimsendiği belirlenmiştir. Araştırmanın bu sonucu Şekil 1.'de sembolize edilmiştir. Ailelerin çocuklarına miras bıraktıkları yoksulluk bir kısır döngü gibi çalışmaktadır. Hem çalışıp hem başarılı olanlar eğitime devam edebilmektedir. Ancak yoksulluğun çocuklar üzerinde yarattığı ağır ve ezici yük bir süre

sonra çocuğun çaresizliği en derin bir biçimde hissetmesine neden olmaktadır. Bu durumda çocuk kendi isteği ile okuldan ve geleceğinden vazgeçmek durumunda kalabilmektedir ya da çaresizliğin doğurduğu bu durumu kendi isteği olarak belirtmektedir.

Liseye giden çocukların okul terklerinin fazlaca yaygın olması okul terklerinin yadınanmamasına neden olmaktadır. Hem aileler hem de çocuklar arasında kaderlerine razı olmanın yoksulluk döngüsünü pekiştirdiği görülmüştür. Öyle ki mevcut durumdan başka seçenekleri olmadığını düşünen aileler en yoksul durumdaki ve okul terklerinin ve çocuk işçiliğinin yüksek olduğu ailelerdir.

Şekil 1.
Çocuk İşçiliği ve Yoksulluk Döngüsü

1.2. 2019 Kasım Ayı Şanlıurfa Saha Ziyareti

2019 hasat dönemi sonrasında Kasım ayında Şanlıurfa'ya ikinci saha ziyareti gerçekleştirilmiştir. Bu ziyaretler yaz okuluna devam eden çocuklardan yalnızca ebeveynleri aile eğitim programına katılanlar seçilerek gerçekleştirilmiştir.

4 gün süren saha ziyareti programında 6 hane ziyareti gerçekleştirilmiştir. Aşağıda bu hane ziyaretine ait gözlem ve görsellere yer verilmiştir.

Tablo 5.
Ailelerin Demografik Bilgileri (Kasım-2019)

Hane Kod	Hane Halkı Sayısı	Çocuk Sayısı	SosyoEkonomik Düzey	Ev Durumu	Aile Yapısı
Hane 1	9	3	Orta	Kendi	Geniş
Hane 2	5	3	Düşük	Kira	Çekirdek
Hane 3	6	4	Çok Düşük	Kira	Geniş
Hane 4	7	5	Çok Düşük	Kira	Çekirdek
Hane 5	7	5	Düşük	Kendi	Çekirdek
Hane 6	8	6	Düşük	Kira	Geniş

Tablo 6.
Anne Babaların Demografik Bilgileri (Kasım-2019)

Hane Kod	Anne Meslek	Baba Meslek	Anne Eğitim	Baba Eğitim
Hane 1	Mevsimlik Tarım	Geçici işler/Mevsimlik Tarım	Hiç Okula Gitmemiş	Ön Lisans
Hane 2	Mevsimlik Tarım	Mevsimlik Tarım	İlkokul 3 terk	Ön Lisans
Hane 3	Ev Hanımı	Mevsimlik Tarım	Hiç Okula Gitmemiş	İlkokul Mezunu
Hane 4	Mevsimlik Tarım	Mevsimlik Tarım/ Şoförlük	Hiç Okula Gitmemiş	İlkokul Mezunu
Hane 5	Mevsimlik Tarım	Mevsimlik Tarım	Hiç Okula Gitmemiş	İlkokul Mezunu
Hane 6	Ev Hanımı	Mevsimlik Tarım	Hiç Okula Gitmemiş	İlkokul Mezunu

1.2. 2019 Kasım Ayı Şanlıurfa Saha Ziyareti

2018 hasat döneminde yapılan araştırmalar ve saha ziyaretleri çocuk işçiliğinin ve okul terkinin önlenmesi, yoksulluk döngüsünün kırılması ve okula devamın sağlanmasında; erken çocukluk eğitiminin ve anne eğitim düzeyinin önemini göstermiştir. Bu nedenle 2019 hasat döneminde yaz okulunun erken çocukluk eğitim programına katılan çocukların ebeveynlerine yönelik aile eğitim programı düzenlenmiştir. Aile eğitimi programına katılan ebeveynlerin tamamının okul öncesi çağda çocuğu bulunmaktadır. Bununla birlikte farklı eğitim kademlerinde de çocukları bulunan ebeveynler; hasat dönemi boyunca düzenli olarak aile eğitim programı oturumlarına katılmışlardır.

Gözlem; Hane ziyaretlerinin tümünde Şanlıurfa'nın köklü ve misafirperver kültürü ile karşılandık.

Ziyaret yapılan hanelerin demografik yapıları incelendiğinde kalabalık hanelerden oluşsa da çoğunlukla anne baba ve çocuklardan oluşan çekirdek aile yapısında oldukları ve sosyo ekonomik olarak düşük ve çok düşük seviyede oldukları görülmektedir. Çok çocukluluk yaygın olmakla birlikte büyük aile ve akrabalara yakın hanelerde oturdukları gözlemlenmiştir. Ebeveynlerin neredeyse tamamının mevsimlik tarım dışında bir geçim kaynağı yoktur. Farklı bir geçim kaynağı olan ebeveynlerin ise geçici ve güvencesiz işlerde çalıştıkları belirlenmiştir. Ebeveynlerin eğitim düzeyleri incelendiğinde özellikle annelerin neredeyse tamamının hiç okul deneyimi olmadığı babaların ise genel olarak ilköğretim ve üzeri mezuniyet derecesine sahip oldukları görülmüştür.

1.2. 2019 Kasım Ayı Şanlıurfa Saha Ziyareti

Tüm aile bireylerinin hem mevsimlik tarımda hem de kendi yaşadıkları şehirlerde bir sofranın etrafında toplanması ve yemeklerin daima birlikte yenmesi kültürünü bir kez daha gözlemeleme fırsatı bulduk.

Ziyaret sırasındaki en önemli gözlemlerden biri aile eğitime katılan ebeveynlerin tamamının okul öncesi çağıdaki çocuklarının anasınıflarına kayıtlanmış ve devam ediyor olmalarıdır. Mevsimlik tarım işçisi aileler başta sosyoekonomik sebepler olmak üzere pek çok nedenle okul öncesi eğitime soğuk bakmakta ve çocuklarını anasınıfına göndermemektedir. Ancak aile eğitime katılan ebeveynlerin bu konunun önemini kavradıkları ve çocuklarını okul öncesi eğitime gönderdikleri görülmüştür.

Aile eğitime katılan ebeveynlerle yapılan görüşmeler sonucunda eğitimin üzerinden 2 aydan fazla süre geçmesine rağmen annelerin eğitimde edindikleri bilgileri net bir biçimde hatırladıkları belirlenmiştir. Bu durum yaz okulunda yürütülen aile

eğitiminin kalıcılığını göstermiştir. Aile eğitimine katılan annelerin eğitime yaklaşımları, sağlık, çocukla iletişim ve davranış değiştirme yöntemleri konusunda olumlu tutum ve davranışları gözlemlenmiştir.

Hane ziyaretleri sırasında okul terki riski olan çocuklar tespit edilmiş ve bu durumla ilgili de gerekli önlemler alınmıştır.

1.2. 2019 Kasım Ayı Şanlıurfa Saha Ziyareti

YAZ OKULU HAZIRLIKLARI

2.

2.1. Eğitici Eğitimi

5 Ağustos günü yaz okulu eğitici, eğitici yardımcılarını ve sorumlu personellerin tümüne yönelik bir eğitici eğitimi verilmiştir. Eğitici eğitimi programı proje koordinatörü Vedat Macit'in açılış konuşması ile başlamış, okul müdürü Mehmet Azaklı'nın okul tanıtı mı ile devam etmiştir.

Ardından projenin akademik danışmanı Tuğba Kontaş Azaklı Her Çocuk Bir Dünya programını tanıtmış ve bir önceki yılın değerlendirmesini yapmıştır. Bu yıl uygulanması istenen programın içeriğinden bahsedilerek bunun Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğünün programı ile nasıl entegre edilebileceği üzerine İkizce İlçe Halk Eğitim Müdürü Murat Parlak'ın sunumları ile devam edilmiştir.

Son olarak İnsan Hakları Uzmanı Aysun Aydın tarafından 'Ayrımcılığın Güncel Biçimleri' konulu bir eğitim verilerek özellikle proje personelinin farklı gruplarla çalışma deneyimlerine hazır hale gelmesi sağlanmıştır. Proje personelinin önemli bir kısmı bir önceki yıl da projeye katkı sunmuş olup, az da olsa ilk kez projeye katılacak personel bulunmaktadır. Eğitici eğitimi ile projenin her kademesinde görev alan tüm personel eğitim almıştır.

HER ÇOCUK BİR DÜNYA PROJESİ

Eğitmen Eğitimi

05 Ağustos 2019, İkizce, Ordu

PROGRAM

09:00 – 09:30	Kahvaltı	
09:45 – 10:15	Açılış ve Tanışma	Proje Koordinatörü Vedat MACİT
10:15-10:30	Okul Tanıtımı	Okul Müdürü Mehmet AZAKLI
10:30 – 10:45	Kahve Molası	
10:45 – 12:00	Proje Tanıtımı ve Geçen Yılın Değerlendirilmesi	Akademik Danışman Tuğba KONTAŞ AZAKLI
12:00-13:00	Oğle Yemeği	
13:00 – 13:30	Programın Üzerinden Geçilmesi	İlçe Halk Eğitim Müdürü Murat Parlak
13:30 – 13:45	Kahve Molası	
13:45 – 14:30	Ayrımcılığın Güncel Biçimleri	İnsan Hakları Uzmanı Aysun AYDIN
14:30 – 14:45	Kahve Molası	
14:45 – 15:30	Ayrımcılığın Güncel Biçimleri	İnsan Hakları Uzmanı Aysun AYDIN

<https://twitter.com/hercocuk1dunya>
www.facebook.com/hercocuk1dunya/
www.instagram.com/hercocuk1dunya/
<http://www.hercocukbirdunya.org/anasayfa.html>

Tuzum Akmer
Ordu Büyükşehir Belediyesi İlçe Anadolı İmam Hatip Lisesi/Herkes Adları İnan
Aile Çalışmaları Dairesi Başkanlığı İKİZCE/ORDU - 5420 571 32 32

2.2. Köy Sorumluları Eğitimi

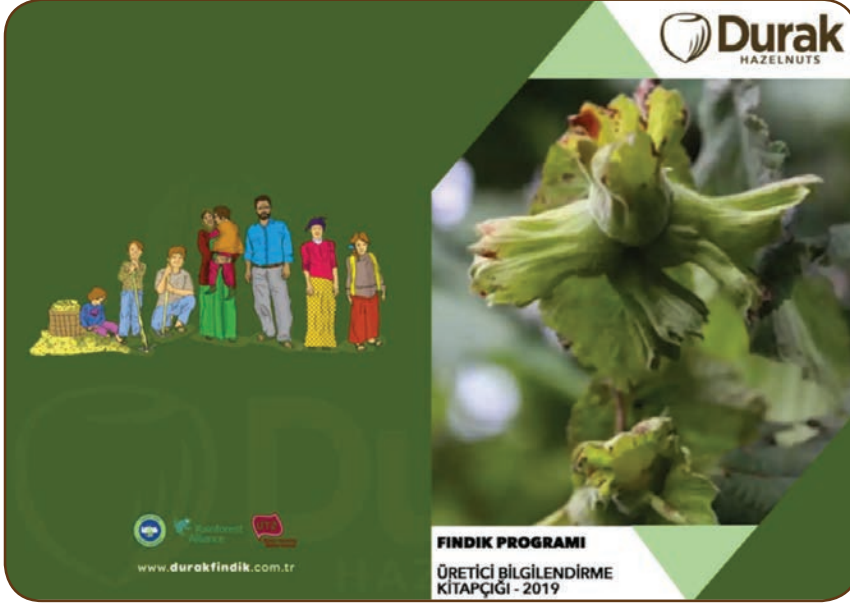
Her Çocuk Bir Dünya projesinde çocuk işçiliğinin önlenmesinde en önemli paydaşlardan biri de köy sorumluları olarak adlandırığımız mahalle muhtarlarıdır. Bu kapsamda hasat dönemi başlamadan köy sorumlularıyla da toplantı yapılarak eğitimler verilmiştir.

Özellikle çocuk işçiliği ve mevsimlik tarım işçileri ile ilgili yayınlanan genelgeler ve yürürlükteki yasalar paylaşılarak köy sorumlularının merak ettikleri sorulara yanıtlanmıştır.

2.3. Çiftçi Eğitimleri

Yıl boyunca devam eden çiftçi eğitimleri hasat dönemi süresince de sürdürülmüştür. Çocuk işçiliği, mevsimlik tarım işçilerinin çalışma ve yaşam koşulları, zorla çalıştırma, sözleşmeler ve kontratlar, ayrımcılık, iş sağlığı ve güvenliği konularında eğitimler verilmiştir. Tüm bu başlıklarda bilgi-

lendirmelerin yer aldığı bir üretici kitapçığı basılmış ve üreticilere dağıtılmıştır.

Bir önceki yıl saha gözlemleri ve tarım işçilerinden gelen dönütler sonucunda üreticilerin güncel yevmiye ücretlerini bilmediği ya da uygulamadığı bilindiğinden; bu kitapçıkta özellikle 2019 yılında Ordu Valiliği tarafından açıklanan fındık işçisi günlük yevmiye fiyatlarına hem yazılı hem de görsel olarak yer verilmiştir. Bu kitapçıklar bireysel bilgilendirmeler yapılarak üreticilere dağıtılmıştır. Bu bilgilendirmeler kimi zaman üreticilerle birebir yapılırken kimi zaman ise üretici ve mevsimlik tarım işçilerinin birlikte olduğu toplu ortamlarda gerçekleştirilmiştir.

2.4. Mevsimlik Tarım İşçisi Eğitimleri

Mevsimlik tarım işçileri fındık hasadı için Ordu iline gelmeye başladıkları andan itibaren üreticiler için hazırlanan bilgilendirici kitapçık kullanılarak bilgilendirilmiştir. Bir yandan yaz okulu programı hakkında bilgilendirme yapılması, kamplarda ve konaklama alanlarındaki mevsimlik tarım işçilerinin çocuklarının belirlenmesi bir yandan ise çocuk işçiliği, çalışma ve yaşam koşulları, iş sağlığı ve güvenliği ile ayrımcılığın önlenmesi konularında eğitim verilmesi amacıyla saha ziyaretleri gerçekleştirilmiştir.

Bu ziyaretler ve eğitimler genellikle mevsimlik tarım işçilerinin çadırlarında gerçekleştirilmiştir. Mevsimlik tarım işçilerini Ordu iline getiren ve onlardan sorumlu olan tarım araçları da bu eğitimlere dahil edilmiştir.

Her Çocuk Bir Dünya saha ekibimiz tarım araçlarının sahada karşılaştıkları sorunları yerel yönetimlere iletme ve gerekli yasal süreçlerin işletilmesi konusunda tarım araçlarına destek olmuş ve süreçleri takip etmiştir.

YAZ OKULU FAALİYETLERİ

3.

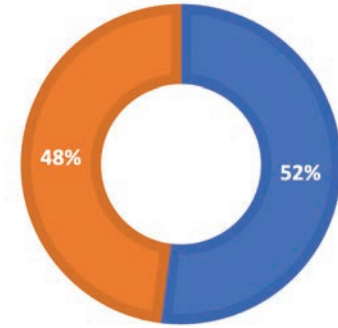
3.1. Yaz Okuluna Katılan Çocuklara Ait Demografik Bilgiler

Mevsimlik tarım işçileri bilindiği üzere oldukça mobilize bir gruptur. Bu nedenle program süresince programın farklı zamanlarında programa katılan ve ayrılan çocuklar olmuştur. 2019 yılı hasat döneminde yaz okulu programına kayıt olan ve programdan yararlanan toplam 148 çocuk olduğu belirlenmiştir. Bu çocukların cinsiyet dağılımı yanda, yaş dağılımları ise aşağıda verilmiştir.

Program katılımcısı çocuklardan okul deneyimi olmayanlar okul öncesi eğitim sınıfına yerleştirilmiş, okula gitmiş olanlar ise en son mezun oldukları eğitim kademesine göre sınıflara ayrılmıştır. Program katılımcısı çocukların çadır alanlarından okula ulaşımını taşımalı biçimde sağlanmıştır.

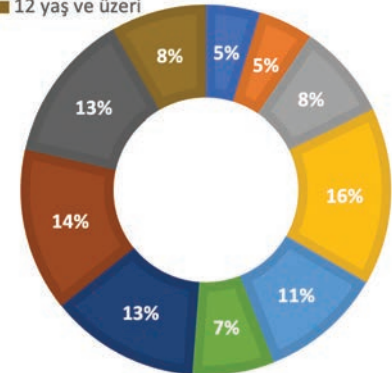
ÇOCUKLARIN CINSİYET DAĞILIMLARI

■ Kız ■ Oğlan

SATIŞLAR

■ 3 yaş ■ 4 yaş ■ 5 yaş
■ 6 yaş ■ 7 yaş ■ 8 yaş
■ 9 yaş ■ 10 yaş ■ 11 yaş
■ 12 yaş ve üzeri

3.2. Eğitim Müfredatı

2019 yaz okulu programında yer alan dersler aşağıda belirtilmiştir. Tüm yaş guruplarında yürütülecek program hayatboyu öğrenme genel müdürlüğünün mevsimlik tarım işçisi çocuklar için beliremiş olduğu çerçevedeki kazanımlar dahilinde yürütülmüştür.

Bununla birlikte bir önceki yıl saha deneyimlerine bağlı olarak tüm dersler oyun ve beceri temelli tasarlanmıştır. Her branş dalında 1 öğretmen olmak üzere toplam 7 öğretmen, 5 eğitici yardımcısı, 4 saha personeli, 3 hizmetli olmak üzere 20 kişilik bir yaz okulu ekibi programı yürütmüştür.

OKUL ÖNCESİ EĞİTİM

TÜRKÇE

OKUMA YAZMA

MATEMATİK

FEN BİLİMLERİ

BEDEN EĞİTİMİ

EL SANATLARI

SERBEST ETKİNLİK

3.2.1. Okul Öncesi Eğitim

Proje okulu bünyesinde yalnızca yaz okulunda kullanılmak üzere oluşturulan okul öncesi eğitim sınıfı daha donanımlı hale getirilerek kullanılmıştır.

Okul öncesi eğitim sınıfına dahil olan çocukların yaş grupları oldukça farklı olduğundan daha çok beceri temelli bir program yürütülmüştür. Başta temel özbakım becerileri olmak üzere, dil, bilişsel, psikomotor, sosyal ve duygusal becerileri kazandırmak amaçlanmıştır.

Okul öncesi eğitime devam eden çocukların programın başında ve sonunda Gazi Erken Çocukluk Gelişim Değerlendirme Aracı kullanılarak gelişimleri değerlendirilmiştir. Programın başında ve sonunda yapılan değerlendirmeler 5 haftalık okul öncesi eğitim programının çocukların belirli kazanımlarında

önemli ilerlemeler sağladığını göstermiştir.

Gelişimsel değerlendirmeler programın başında çocukların özellikle dil ve bilişsel gelişim alanında yaş grubunun gerisinde olduklarını ancak programın sonunda yaş grubuna uygun aralıkta yer alabildiklerini göstermiştir.

3.2.2. Türkçe ve Okuma Yazma Dersi

Mevsimlik tarım göçü ile ilimize gelerek programa katılan çocukların tamamının ana dili Kürtçe'dir. Çocukların kendi ana dillerini rahat konuşabilmeleri ve özellikle küçük çocukların Türkçe bilmemesi sebebiyle kendilerini ifade edebilmelerini kolaylaştırmak için anadili Kürtçe olan eğitici yardımcılarını okulda görev almıştır. Bununla birlikte çocukların eğitim dili olan Türkçe'de desteklenmesi oldukça önemli bir konudur.

Bu dersler ile çocukların Türkçe'yi doğru kullanma becerisi, kendini ifade edebilme, okuma, yazma, okuduğunu anlama ve ifade edebilme becerileri ile yazım, imla ve noktalama işaretlerini doğru kullanma becerileri kazandırmak amaçlanmıştır. Dil

becerileri ile okuma yazma becerileri de kalıcılık sağlanması amacıyla oyun ve hareket temelli sunulmuştur. Ön test ve son test uygulanarak çocukların beceri gelişimleri değerlendirilmiştir.

Programın başından sonuna kadar devam eden çocukların Türkçe Dersi Tutum Ölçeğinden aldıkları puanlar öntest ve sonteste anlamlı derecede farklılaşmaktadır. Gerek çocukların son test puanlarının yüksek olması, gerek öğretmenlerin niteliksel değerlendirmeleri gerekse gözlem notları program sonunda çocukların çoğunun Türkçe dersine yönelik tutumlarının olumluya döndüğünü göstermektedir. Bununla birlikte sınırlı sayıda çocuğun yazım ve imla konusunda önemli ilerlemeler kat ettiği de görülmüştür.

3.2.3. Matematik

Mevsimlik tarım göçüne katılan çocukların okula devamları akranlarına oranla ortalama 4 ay daha azdır. Bu durum çocukların akademik başarılarını önemli ölçüde etkilemektedir. Çocukların en çok zorlandıkları ve olumsuz tutumlar besledikleri derslerden biri matematiktir. Program çocukların temel matematik becerilerindeki düzeylerini belirleyerek bu becerileri desteklemenin yanında aynı zamanda matematiğe karşı olumlu tutum geliştirmeyi de amaçlamaktadır. Bu nedenle program kapsamında çocukların temel matematiksel becerileri yapılandırılmış, yan yapılandırılmış ve yaratıcı oyunlar ve hareket etkinlikleri zenginleştirilerek geliştirilmesi amaçlanmıştır. Bu amacı gerçekleştirmek üzere matematik setleri, yan yapılandırılmış materyaller, kutu oyunları gibi materyaller sağlanarak matematik sınıfı oluşturulmuştur.

Program katılımcısı çocukların program başında ve sonunda yapılan değerlendirmeleri çocukların matematik dersine karşı olumlu tutumlar geliştirdiğini göstermiştir. Ön test ve son test sonuçlarına baktığımızda “matematik kolay bir derstir”, “ma-

tematik çalışırken canım sıkılır”, “matematik çok sevdiğim dersler arasındadır” maddelerine son testte verilen cevap sayısının arttığı gözlenmiştir. Bu sonuca göre matematik dersine olan bakış açısının olumlu yönde değiştiği ve derse karşı olan önyargıların azaldığı söylenebilir.

Değerlendirme aracında “matematik sınavlarından korkarım”, “matematiği yapamayacağımı düşünüyorum” maddelerine verilen olumsuz cevabın son testte azalması bize öğrencilerin matematik dersine karşı kendilerine olan güvenlerinin arttığını kanıtlamaktadır.

Bununla birlikte program boyunca çocukların “.ilk kez matematiği anladım” şeklinde ifadeleri de bunu destekler niteliktedir.

3.2.4. Fen Bilimleri

Matematik dersinde bahsettiğimiz akademik başarı ve tutum sorunları çoğunlukla fen dersi için de geçerlidir. Fen bilimleri dersinde fen bilimleri ile ilgili temel kavramlar, bilimsel süreç becerileri, bilimsel düşünme becerileri ile fen bilimlerine yönelik olumlu tutum geliştirilmesi amaçlanmıştır. Bu kapsamda program boyunca derslerin tamamı laboratuvar ve bahçe olmak üzere iki alanda yürütülmüştür. Program için laboratuvar donanımında gerekli materyaller sağlanmış ve çocukların gerek yapılandırılmış gerekse yaratıcı ve açık uçlu etkinliklerle desteklenmesi sağlanmıştır.

Çocukların fen dersine yönelik tutumları ve fen dersi becerileri hem programın başında hem program sürecinde hem de programın sonunda öğretmen tarafından değerlendirilmiştir.

Yapılan deneylerle çocukların laboratuvar kuralları ve bilimsel süreç becerileri başta olmak üzere gözleme, veri toplama, deneme, sonuç çıkarma ve değerlendirme becerileri ile fen dersine karşı tutumlarda olumlu gelişim olmuştur.

3.2.5. Beden Eğitimi, El Sanatları ve Serbest Etkinlik

Hareket ve oyun hem beyin gelişiminin hem de öğrenmenin en önemli ön koşullarından biridir. Bu nedenle programdaki tüm derslerin içerikleri oyun ve hareket etkinlikleri ile desteklenmiştir. Buna rağmen çocukların yapılandırılmış ve yarı yapılandırılmış oyun ve egzersizlerle desteklendiği, kaba motor beceriler, denge ve koordinasyonu sağlamak amacıyla beden eğitimi dersine de yer verilmiştir. Özellikle ciddi bir beslenme programına katılan çocukların düzenli fiziksel aktivite ile desteklenmesi hem beslenme yetersizliği olan hem de obezite sorunu olan çocuklar için anlamlı bir destek mekanizması sağlamaktadır.

3.2.5. Beden Eğitimi, El Sanatları ve Serbest Etkinlik

El sanatları dersi ile çocukların estetik duygularını, kültürel farkındalıklarını arttırmak, yaratıcı düşünme, ince motor, kendini ifade etme ve sanatsal becerilerini geliştirmenin yanı sıra sanatla olumsuz duyguların aktarılması ve çocukların duygusal olarak rahatlamasının sağlanması amaçlanmaktadır. El sanatları dersinde çocukların yaşına, gelişimlerine ve isteklerine uygun olarak farklı türlerde ürünler ortaya koymaları sağlanmıştır. Bu kapsamda projede bir el sanatları sınıfı oluşturulmuştur. Ortaya çıkan ürünler ise proje sonunda sergilenmiştir.

Serbest etkinlik ise çocukların ilgi, ihtiyaç ve istekleri doğrultusunda hergün belirli bir saatte uygulanan bir rutin olarak planlanmıştır. Bu zaman dilimi daha çok çocukların kendi kararlarını verebilmeleri ve yapılandırılmış programdan çıkarak öğrenme ortamında esnek düşüncelerini sağlamak amacıyla sunulmuştur.

Programın başından itibaren gerek farklı grupların kişisel isteklerine göre şekillenmiş gerekse tüm okulda toplu şekilde uygulamalarla değerlendirilmiştir. Program süresince; yan flüt dinletisi, sine-ma etkinliği (yağmurlu günlerde), çikolata atölyesi, mesleki tanıtımlar ve bahçede serbest oyunlar bu saatler arasında gerçekleştirilmiştir. Bu sırada gerek nöbetçi öğretmen gerekse eğitici yardımcılarını tüm bu süreçte çocuklara kolaylaştırıcılık yapmışlardır.

3.3. Mevsimlik Tarım İşçisi Ebeveyn Eğitimi

Her Çocuk Bir Dünya programı 2018 yılında başladığında yapmış olduğumuz kapsamlı saha araştırması ve Şanlıurfa saha ziyaretleri gözlemlerimiz çocuk işçiliğinin sonlanması, yoksulluk döngüsünün kırılması ve okul terklerinin azalması için aile eğitiminin bilhassa anne eğitiminin ne kadar önemli olduğunu defalarca bize göstermiştir. Bununla birlikte tüm bu süreçte erken çocukluk dönemindeki eğitimin diğer kademelerde

olduğundan çok daha kritik ve önemli olduğu da bilinen bir gerçektir. Mevsimlik tarım göçü anne baba ile birlikte çocukları da kapsayan ama en çok kadınlar ve çocukları etkileyen zorlayıcı bir süreçtir. Bir şehirden diğerine göçerken sürekli yanlarında taşıdıkları çocuklarıyla hem çalışmak hem de onlara ebeveynlik yapmak ise oldukça zordur.

Bu nedenle akademik danışmanımız tarafından deneyimler, gözlemler ve özellikle ihtiyaçlardan doğan bir aile eğitim programı geliştirilmiş ve 5 haftalık bir süreçte uygulanmıştır. Geliştirilen aile eğitim programı öncesinde, sonrasında ve belirli bir zaman geçtikten sonra tekrarlanarak değerlendirilmeler gerçekleştirilmiştir. Hem eğitim hem de değerlendirmeler senaryolar kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Yandaki çizim aile eğitiminde kullanılan senaryoların okuma yazma bilmeyen kadınların anlamasını ve hatırlamasını kolaylaştırmak amacıyla kullanılmıştır.

5 Haftalık aile eğitim programında sunulan konu başlıkları genel olarak;

- Anne çocuk sağlığı ve beslenmesi
- Çocuğun gelişimi
- Ebeveynlik tutumları
- Çocuk koruma
- Toplumsal cinsiyet

Belirtilen konular mevsimlik tarım işçilerinin çalışma ve yaşam pratikleri bağlamında senaryolaştırılarak sunulmuş ve karşılaşmaları olası problemlere çözümler şeklinde tasarlanmıştır. Gerek senaryolar, gerekse karakterler eğitime katılan ve hiçbir okuma

3.3. Mevsimlik Tarım İşçisi Ebeveyn Eğitimleri

yazma deneyimi olmayan ebeveynlerin zihninde kalıcılık sağlanması bakımında önemli bir işlev görmüştür. Yapılan bilimsel araştırmalar ile de programın etkililiği ve kalıcılığı ispatlanmıştır.

Durak Fındık San. ve Tic. A.Ş. yevmiye karşılığında çalışmak üzere ilçemize gelen bu annelere aile eğitimine katılmaları karşılığında gündelik fındık yevmiyesi kadar ücret ödemiştir. Bu durum bir yandan annelerin eğitime katılmalarından ötürü maddi bir zarara uğramalarını önlerken diğer yandan eğitime katılmaya gönüllü olmalarını artırmıştır.

Ödenen ücret fındık yevmiyesi ile denk olduğundan aile eğitim programına katılmaları gönüllülük olarak değerlendirilebilmektedir. Toplam 7 annenin katılımı ile başlayan aile eğitimini yalnızca 6 anne tamamlayabilmiştir. Programı tamamlayan annelere katılım belgeleri verilmiştir.

1.MODÜL

ANNE ÇOCUK SAĞLIĞI VE BESLENMESİ MODÜLÜ

İçindekiler

- Gebelik Döneminde Sağlığın Korunması
- Gebelik Dönemi Beslenme
- Gebelik Dönemi Aşları
- Doğum Kontrolü Yöntemleri
- Çocukluk Dönemi Beslenmesi
- Çocukluk Dönemi Hastalıkları
- Çocukluk Dönemi Hastalıklarında Müdahale ve İlk Yardım
- Kazalardan ve Hastalıklardan Korunma

Materyaller

- Kondom
- Görseller
- İlk yardım uygulama bebeği
- Tahta kalemi
- Duygu kartları
- Fındık mikrofon
- Resim 1,2,3,4,5,6
- EK 1: Gebelik Dönemi Ağı Takvimi
- EK 2: En yakın sağlık kuruluşları iletişim ve adres listesi
- EK 3: Mevsimlik tarımda sağlıklı beslenme için öneriler listesi
- EK 4: Besleyici yemek tarifleri (Görselli)
- EK 5: Ağı Takvimi
- EK 6: Yakınlardaki Aile Sağlığı Merkezleri
- EK 7: Zehirlenmelerde ilk yardım broşürü
- EK 8: Tetanos İlk Yardım Broşürü

3.4. Beslenme Programı

açından hem besin çeşitliliğinin yetersizliği hem de saklama koşullarının yokluğu sebebiyle çocukların sağlıklı ve dengeli beslenmelerini engellemektedir. Program katılımcısı çocuklar hem hijyenik hem de düzenli ve dengeli beslenerek gelişimsel olarak ilerlemektedirler.

Bir önceki hasat döneminde olduğu gibi Her Çocuk Bir Dünya Programının uzman bir diyetisyen tarafından hazırlanan beslenme programı devam etmiştir. Yaz okuluna katılan çocuklar aileleri bahçeye gitmeden servislerle çadır alanlarından alınarak okula getirildiklerinden güne 'KAHVALLI' ile başlamaktadırlar.

Saat 10.40'da birinci ara öğünlerini aldıkları uzun bir tenefüs arasından sonra öğle saatlerinde 'ÖĞLE YEMEĞİ' yemekte ve son olarak saat 14.40'da ikinci ara öğünlerini yemektedirler. 2 ana 2 ara öğünden oluşan beslenme programının amacı çocukların gelişimsel olarak desteklenmesidir.

Çadır alanlarındaki yaşam koşulları hem hijyenik

3.5. Sağlık Taraması

Her Çocuk Bir Dünya projesi yaz okulunun en önemli unsurlarından biri çocuklara sunulan düzenli sağlık hizmetidir.

Yazokulu programı boyunca sağlık hizmeti iki biçimde sunulmuştur;

1. Anlık gelişen ihtiyaçlara yönelik sağlık hizmetine erişim sağlama,
2. Proje katılımcısı çocukların genel sağlık taramalarının yapılması,

İlk olarak yaz okulu boyunca herhangi bir sağlık sorunu olan, yaralanan ya da belirti gösteren her bir çocuk yanında bir yetişkinle birlikte en yakın sağlık kuruluşuna götürülerek muayene ettirilmiş, ilaçları alınmış ve ailesine gerekli bilgilendirilmeler yapılarak tedavisi takip edilmiştir.

Bununla birlikte her yıl olduğu gibi Çakırtepe Hastanesine ait bir ambulans yaz okuluna gelerek tüm çocukları sağlık taramasından geçirmiş ve gerekli görülen çocukları ileri tetkikler için hastaneye yönlendirilmiştir. Ayrıca ağız ve diş sağlığı taraması da gerçekleştirilmiştir. Ağız ve diş sağlığı taramasının sonuçları çocukların çok fazla çürük ve çekim gerektiren dişlerinin olduğu tespit edilmiştir.

3.6. Gezi Programları

Proje katılımcısı çocukların fındık için aileleri ile birlikte çıktıkları yolculukta çocuk işçiliğinden uzak ama fındığın öyküsüne yakın olmalarını ve gelip konakladıkları bu şehrin güzelliklerini deneyimleyebilmeleri amacıyla 2019 hasat döneminde önce DURAK FINDIK SAN. VE TİC. A.Ş.'ye daha sonra da Ünye Çınarsuyu Tesislerine gezi düzenlenmiştir.

Durak Fındık San. ve Tic. A.Ş. Yönetim Kurulu Başkanı Hasan Durak, çocukları fabrikanın yemyeşil bahçesinde karşılamış ve çocuklara fındık ikramında bulunarak fabrikayı tanıtmıştır.

Fabrika ziyaretinin ardından minik bir Ünye turu yapan çocuklar Çınar Suyu Tesislerine gelerek kum ve denizin tadını çıkarmıştır. Aralarında ilk kez denizle karşılaşan çocuklarında olduğu proje katılımcısı çocuklara orada buldukları süre boyunca Ordu Büyükşehir Belediyesi Can Kurtaranları eşlik etmiştir.

Sahilde buldukları süre boyunca çocuklar öğrenmek ve keşfetmek için öğretmenleri rehberliğinde doğal materyalleri kullanmışlardır.

3.7. Gastro Art Çikolata Yapma Atölyesi

Samsun ilinde bir aşçılık okulu olan 'Gastro Art Mutfak Atölyesi' Her Çocuk Bir Dünya Projesi katılımcısı olan çocuklara bir katkı ve öğrenme deneyimi sunmak için okulumuzda bir gün süren bir atölye çalışması gerçekleştirmiştir.

Bu atölye çalışması ile çocuklar bir yandan çikolata ve Cupkek yapmayı öğrenmişler diğer yandan aşçılık mesleğini tanıyarak hoşça vakit geçirmişlerdir.

Aileleri, fındığın en büyük emekçileri olan bu çocuklar Gastro Art'ın güzel etkinliği ile fındığın en lezzetli halini deneyimleme ve kendi ürettikleri ürünleri tatma fırsatı bulmuşlardır.

ÇOCUKLARIN GELİŞİMSEL DEĞERLENDİRMELERİ

4.

4.1. Vücut Kitle İndeksi Persentil Değerlerindeki Gelişim

Persentil eğrileri (büyüme eğrileri), çocukların gelişiminin sağlıklı bir şekilde ilerleyip ilerlemediğine dair bilgiler verir. Çocuklarda boy kilo hesaplama yapılırken; boy, kilo ve baş çevresi için kullanılan persentil değerleri bir çocuğun ortalama 100 bebekle kıyaslandığında değerlerinin yüksek veya düşük olduğunu söyler.

Mevsimlik tarım göçüne katılan çocukların yetersiz ve dengesiz beslenme, zor koşullarda yaşama ve göç etme sebepleri ile gelişimsel olarak yaşadıkları güçlükleri gösteren çalışmalar mevcuttur. Bu gruplar arasında yapılan çalışmalarda beslenme yetersizliğinin ve buna bağlı bodurluğun yaygın olduğu belirtilmektedir.

Her Çocuk Bir Dünya Programına katılan çocuklar bir beslenme programına dahil olmaktadır. Program katılımcısı çocukların programın başında ve programın sonunda boy ve kilo değerleri ölçülerek değerlendirilmektedir. 2019 yılı hasat döneminde programa 148 çocuk katılmıştır. Ancak oldukça mobilize bir grup olduklarından 30 günlük beslenme programının ilk gününden son gününe kadar katılım gösteren 41 çocuğun gelişimsel değerlendirmeleri bu bölümde sunulacaktır. Diğer katılımcılar farklı zamanlarda programa dahil olmuş ya da ayrılmış olduklarından analizde yer verilmemiştir.

Programa katılan çocukların programın başında ve sonunda yapılan boy ve kilo ölçümleri ile başta ve sondaki vücut kitle indeksleri hesaplanarak gelişimleri değerlendirilmiştir. Değerlendirme yapılırken Neyzi ve arkadaşlarının (2008) Türkiye'deki çocuk-

lar için belirledikleri referans değerler kullanılmış ve çocukların doğum tarihlerine göre kronolojik yaşları belirlenerek oluşturulan analizde 30 günlük programdan büyüme payı çıkarılmıştır. Özetle elde edilen ilerlemenin büyüme payı çıkarıldığından programın etkisini gösterdiği söylenebilir.

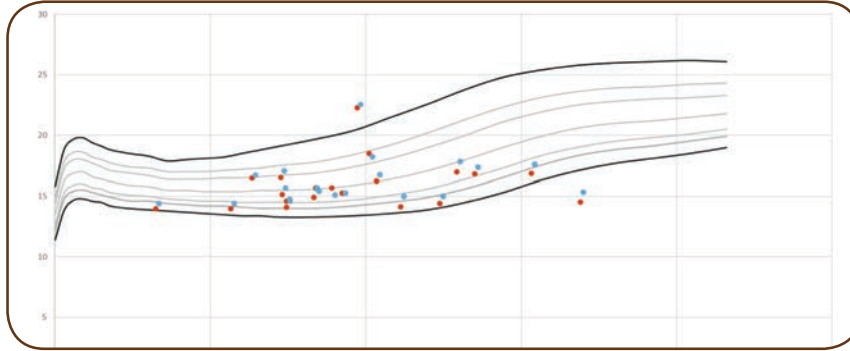
Kız ve oğlan çocuklarının persentil eğrileri aynı olduğundan ön test ve son test sonuçları kız ve oğlan çocukları için ayrı ayrı sunulmuştur.

Kız Çocuk Vücut Kitle İndeksi Ön Test Son Test Değişim

Persentil eğrisi içinde kırmızı nokta ile gösterilen değerler ön testi, mavi nokta ile gösterilen değerler ise son testi ifade etmektedir. Buna göre kız çocuk-

1- Neyzi, O., Günöz, H., Furman, A., Bundak, R., Gökçay, G., & Darendeliler, F. (2008). Türk çocuklarında vücut ağırlığı, boy uzunluğu, baş çevresi ve vücut kitle indeksi referans değerleri. *Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi*, 51(1), 1-14.

4.1. Vücut Kitle İndeksi Persentil Değerlerindeki Gelişim

Özellikle bazı çocukların persentilin en alt değerinde ortalama değerlerine yaklaşacak kadar gelişim gösterdiği görülmektedir. Bu durum şu şekilde yorumlanabilir. Yaşıtlarının çoğundan gerideyken yaşıtları ile benzer gelişim göstermeye yaklaşmışlardır.

Hem kız hem de erkek çocuklar için vücut kitle indeksi ön test son test sonuçları bizlere çocukların gelişimleri ile ilgili önemli ilerlemeler göstermektedir.

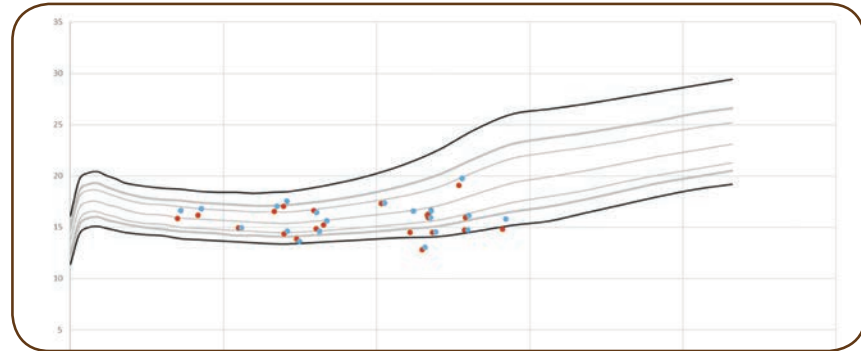
Bu sonuçlar yalnızca 30 günlük ve 2 ana öğün, 2 ara öğünden oluşan beslenme programının büyüme payı çıkarıldığında dahi çocukların boy ve kilo değerlerinde ilerlemeler yaratarak vücut kitle indeksinde anlamlı bir değişikliğe yol açtığını göstermektedir.

Bu bulgular beslenme programının önemini ve gerekliliğini bir kez daha pekiştirirken, daha uzun vadeli ve daha erken yaşlardan başlayan müdahaleler için yapılabilecek çalışmalara ışık tutmaktadır.

ların vücut kitle indeksi persentil değerleri ön test ve son test değerleri arasında anlamlı bir değişim söz konusudur. Çocukların boy ve kilo değerlerinde ilerlemeler mevcuttur. Özellikle persentil değerlerinin oldukça altında olan ve gelişimi yaşlılarından oldukça geride olan bir çocuk olduğu görülmektedir. Bu çocuğun persentil değerlerinde ilerlemeler olmuşsa da halen eğrinin içine giremediği görülmüştür. Çoğunluğun ise %50'lik dilimin altında olduğu ve son test ile ortalama değerlere yaklaştığı görülmektedir.

Oğlan Çocuk Vücut Kitle İndeksi Ön Test Son Test Değişim

Persentil eğrisi içinde kırmızı nokta ile gösterilen değerler ön testi, mavi nokta ile gösterilen değerler ise son testi ifade etmektedir. Vücut kitle indeksi oğlan çocuk ön test son test sonuçları incelendiğinde; eğrinin dışında kalan yalnızca bir çocuk olduğu ve bu çocuğun da az da olsa bir ilerleme kat ederek eğrinin en alt değerine yaklaştığı ancak halen eğrinin altında yer aldığı görülmüştür. Bununla birlikte çocukların neredeyse tamamı son testte boy ve kilo değerlerinde ilerlemeler kat etmiştir.

• SONUÇ •

5.

Durak Fındık San. ve Tic. A.Ş.'nin öz kaynaklarını kullanarak yürütmüş olduğu tüm bu kapsamlı çalışmaların başta çocuk işçiliği riski altındaki çocuklar olmak üzere tüm tarım işçileri, aileleri, tarım araçları, fındık üreticileri ve fındığın kendi değerine sunmuş olduğu katkılar her yıl raporlarla değerlendirilse de gerçek manada etki ancak boylamsal ve uzun yıllar sürecek değerlendirmelerle ölçülebilir.

Bunun izini sürmek adına başlatmış olduğumuz sürdürülebilirlik programı ile programın her bir bileşeni ve bu bileşenler arasındaki ilişkileri izlemeye, raporlamaya ve alanda uygulamalar yapmaya devam edeceğiz.

Ancak tüm bu uygulamalar sırasında oldukça önemli gördüğümüz yerel yönetimlerin ve kamunun desteğinin vazgeçilmez olduğunu ve çocuk işçiliği sorununun ancak işbirliği ve birlikte çalışma kültürü ile çözülebileceğini bir kez daha vurgulamak isteriz.

Durak Fındık San. ve Tic. A.Ş. Birleşmiş Milletler Tarafından "Çocuk İşçiliğinin Ortadan Kaldırılması Yılı" ilan edilen 2021 yılı için sahada olmaya, çözüm üretmeye ve paydaşlarla işbirliği kurmaya devam edecektir.

Geçmişten Geleceğe Güvenle...

ÇEVRE POLİTİKAMIZ

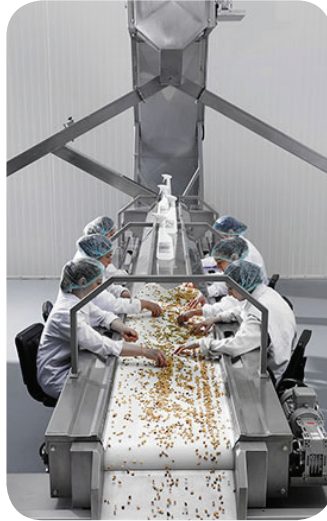
DURAK FINDIK SAN. VE TİC. A.Ş. olarak

bizler; yöneticisi, çalışanları ve tedarikçisi ile hep birlikte işletmemizde yapacağımız etkin ve başarılı çalışmalarla çevreyi koruyabilmek adına üzerimize düşenleri yapmaya kararlıyız. Ancak bu şekilde, gelecek nesillere sağlıklı yaşanabilir bir doğa bırakabilme çalışma ve gayretlerine katkıda bulunabileceğimizin bilincindeyiz. Bu amaçla DURAK FINDIK ENTEGRE işletmesinde gerçekleştirdiğimiz tüm faaliyet, ürün ve hizmetlerimizde çevre boyutlarını yönetirken aşağıdaki niyet ve prensipler olarak uygulanır;

- Çevre yönetimi ile ilgili yürürlükteki yasalar, tüzükler, mevzuatlar ve prensipler benimsenip uygulanır.
- Çevreye zarar vermeyecek ve kaynak kullanımında tasarruf sağlayacak uygun teknoloji ve yöntemler araştırılır, takip edilir ve uygulanır.
- Ortaya çıkması tamamıyla engellenemeyen atıkların yaratacağı kirliliğin önlenmesi için atık miktarlarını ve bu atıkların olumsuz etkilerini azaltıcı tedbirler uygulanır.
- Çevrenin korunması için sürekli gelişme anlayışıyla çalışmalar yapılır.
- İşyerinde (ve toplumda) eğitim ve katılım yoluyla çevre bilinci artırılır.
- Çevre ile ilgili faaliyetler TS EN ISO 14001 Çevre Yönetim Sistemine uygun olarak düzenlenir ve geliştirilir.
- Uluslararası ve ulusal pazarda vazgeçilmez olabilmek için kalite ve çevre anlayışı alınan akredite belgelerle desteklenir.

KALİTE VE GIDA GÜVENLİĞİ POLİTİKAMIZ

- Müşterilerimizin istek, ihtiyaç ve beklentilerini zamanında, tam ve doğru olarak sağlamayı,
- Kalite ve Gıda Güvenliği Yönetim Sistemi'nin etkinlik ve verimliliğinin gözden geçirilerek sürekli gelişmesini sağlamayı,
- Kalite ve Gıda Güvenliği Yönetim Sistem'lerinin ve politikasının kuruluş içerisinde anlaşılmasını, uygulanmasını ve sürekliliğinin sağlanması,
- Ulusal - uluslararası mevzuat ve müşterilerimizin talep ettiği mikrobiyolojik, fiziksel ve kimyasal spesifikasyonlara uygun ürünlerin, sağlıklı ve kalite girdilerle, hijyenik koşullarda üretilmesi, depolanmasını ve satışını sağlamayı,
- Gıda zinciri boyunca gıda güvenliği için gerekli bilgileri temin etmeyi ve iletmeyi sağlamayı,
- İş sağlığı ve güvenliği sürekli gelişmesini sağlamayı,
- Çalışanların gelişimi ve eğitimlerini sağlamayı taahhüt eder.

Geçmişten geleceğe güvenle bakabilmek adına, dünyada uzun ömürlü ve sağlıklı toplumlar oluşturmamızın birinci kuralı; belirli standartları olan, çevreye duyarlı, kaliteli ve güvenilir kurumsal firmaların var olmasıdır. Bu firmaların istikrarlı bir şekilde gelişmesi ve büyümesi ise tamamiyle karşılıklı “güven” ortamına bağlıdır. Üretim aşamasında en kaliteli hammaddeleri üreticiden alıp, özenle işleyip, tüketiciye sağlıklı ve lezzetli ürünleri sunmak firmamızın her zaman önceliği olmuştur. Bu perspektifte üretici ile her platformda birlikte olarak “Daha iyisini nasıl başarabiliriz?” sorusunun cevabını bulmak Durak Fındık ailesi olarak ana hedeflerimiz arasında yer almıştır.

MİSYONUMUZ

- Türk fındığını en iyi kalitede işleyip tüm dünyaya tanıtmak ve tattırmaktır.

VİZYONUMUZ

- Müşteri odaklı hizmet vermek,
- Hizmeti zamanında, eksiksiz ve hasarsız ulaştırmak,
- Topluma, doğal çevreye ve insanlığa yararlı olmak,
- Kalite yönetim sistemi titizlikle uygulamak ve kendi içimizde sürekli iyileştirme ve geliştirme faaliyetlerini sürdürmek,
- Daima referans olarak gösterilen ve firmalar tarafından tercih edilen bir şirket olmak,
- Bu ilkelerin sürekliliğini sağlayıp mutluluğunu müşterilerimizle işverenimizle ve çalışanlarımızla paylaşmaktır.

SERTİFİKALAR

GEÇMİŞTEN GELECEĞE GÜVENLE...

www.hercocukbirdunya.org
www.durakfindik.com.tr

hercocuk1dunya

hercocuk1dunya

hercocuk1dunya

durakfindik

2019

ISBN-13: 978-625-400-177-2

9 786254 001772

Levent Cad. Krizantem Sok. No:96 Levent / İSTANBUL • Tel: (0212) 282 82 30 (Pbx) • Fax: (0212) 270 97 76
durak@durakfindik.com.tr • www.durakfindik.com.tr